

Autor: Robert Jedynak, radca prawny, Kancelaria Jedynak Rogowska.

Publikacja: 10.12.2015

Źródło publikacji: Puls Biznesu

Kiedy można wyłączyć wspólnika

Istotą spółek osobowych jest współdziałanie wspólników i kierowanie się przez nich wspólnym celem, jakim jest dobro spółki. Naturalną, więc konsekwencją jest możliwość pozbawienia wspólnika możliwości prowadzenia spraw firmy, gdy np. sprzeniewierza on jej majątek. Dotyczy to spółek jawnej, komandytowej i partnerskiej. W spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, która jest spółką kapitałową, ustalona w art. 266 k.s.h. możliwość wyłączenia wspólnika ze spółki jest dowodem na istnienie w spółce z o.o. pewnych cech spółki osobowej. Gdyby ustawodawca uznał spółkę z o.o. za w pełni kapitałową, naczelną zasadą byłaby pierwszoplanowa rola kapitału, a skład osobowy spółki przestałby się liczyć.

Jednakże z pewnych względów w spółce z o.o. liczy się skład osobowy wspólników. Ustawodawca założył, że w wyjątkowych sytuacjach, w imię dobra spółki, należy dopuścić możliwość wyłączenia z niej danego wspólnika. Wspomniany art. 266 k.s.h. ustanawia następujące warunki wyłączenia wspólnika: Tylko sąd może orzec o wyłączeniu wspólnika. Nie jest więc możliwa sytuacja, w której wspólnicy na mocy uchwały zgromadzenia wspólników mogliby doprowadzić do pozbawienia jednego z nich jego praw.

Sąd w toku procesu ocenia możliwość i celowość wyłączenia go. Rozwiązanie takie zapewnia wyłączanemu wspólnikowi, który jest w mniejszości, równowagę stron i możliwość obrony. Przeprowadzenie postępowania sądowego w tym przedmiocie zapewnia również podejmowanie pochopnych decyzji wspólników, które mogą wynikać wyłącznie z osobistych pobudek, niekoniecznie związanych z dobrem spółki.

Głównym przedmiotem postępowania sądowego jest ocena, czy wystąpiły „ważne przyczyny dotyczące danego wspólnika”. K.s.h. w żaden sposób nie definiuje pojęcia „ważnych przyczyn”. Doktryna i orzecznictwo jedynie przykładowo podaje, że może to być podejmowanie działalności konkurencyjnej przez wspólnika, jego nielojalne zachowanie wobec spółki, stała nieobecność w kraju, notoryczne naruszanie postanowień umowy firmy. Szczególna jest sytuacja, gdy wspólnik piastuje stanowisko członka zarządu. Funkcja ta zwiększa katalog możliwości podejmowania działań na szkodę spółki. Postępowanie sądowe prowadzone w celu ustalenia, czy zaistniały „ważne przyczyny”, siłą rzeczy w głównej mierze dotyczyło będzie postępowania dowodowego.

Zgodnie z k.s.h., z powództwem o wyłączenie danego wspólnika mogą wystąpić wszyscy pozostali wspólnicy. Zasada ta może być modyfikowana przez umowę spółki i wówczas z powództwem może wystąpić mniejsza liczba wspólników, przy czym pozwanymi winni być pozostali z nich. Zawsze jednak pozywający wspólnicy muszą posiadać łącznie więcej niż połowę kapitału zakładowego. Wykluczona jest, więc sytuacja wyłączenia wspólnika posiadającego więcej niż połowę kapitału zakładowego.

Wyłączenie wspólnika oznacza pozbawienie go przysługujących mu udziałów, które muszą przejść wspólnicy lub osoby trzecie. Ekonomiczne prawo wyłączonego wspólnika zabezpieczone jest koniecznością wypłacenia mu ceny za przejmowane udziały, przy czym cena ta ustalana jest przez sąd, wg rzeczywistej jej wartości. Wyłączenie wspólnika jest sytuacją wyjątkową i stosowane może być w nadzwyczajnych okolicznościach, przy czym art. 266 KSH daje wyłączanemu pełną możliwość obrony, a decyzję o ostatecznym wyłączeniu powierza niezawisłemu sądowi.